

SCRISOARE DE ADIO CĂTRE UN SALVATOR

Nu mi-au lăsat decât un blocnotes și un creion – mâna n-are voie să-mi tremure, într-atât de moale e mina care se rupe la cea mai ușoară apăsare. Bineînțeles că în celulă sunt interzise ascuțitoarele, ar putea, vezi bine, să aibă o lamă. Cred că acesta-i mai degrabă un creion pentru desen – dar pentru cine să mai desenez ceva? Terapie ocupațională, ca să nu mă plictisesc în ultimele mele ceasuri? Ori poate ca să-mi scriu testamentul? Asta trebuie bine chibzuit. Pentru așa ceva îți faci mai întâi o groază de ciorne. Doar versiunea finală trebuie scrisă pe curat. Firește că nu trebuie să uiți data! În cât suntem astăzi, Lordan?

Până acum nu mi-am scris încă niciodată testamentul. La vârsta mea nu te gândești la asta. Dar, în timp ce ședeam în fața blocnotesului gol, mi-ai venit tu în minte. Numai ideea de „a scrie ceva pe curat“, și pe dată îmi apare în fața ochilor chipul tău. Ai fost premiantul clasei noastre chiar și numai pentru acest motiv: că te pricepeai atât de bine să scrii lucrurile pe curat. Ce – n-are importanță, esențial era că la urmă totul arăta dichisit. Doar mi-ai salvat odată și viața cu mult dichis!

Așa încât îți scriu pe cât pot eu de frumos. Tutorele meu mi-a prezis încă în urmă cu douăzeci de ani că merit să fiu

spânzurat pentru scrisul meu. Măcar o dată în viață, totuși, aș vrea ca cineva să mă citească cum trebuie. Acum mai și tremur pe deasupra. Trag nădejde să nu le tremure și camarazilor mâna, căci altfel vor trage pe lângă mine. Aș mai avea încă nevoie măcar de-un singur bun prieten, care să mă nimerească drept în inimă. Ți-amintești de cântecul acela frumos pe care obișnuiam să-l cântăm la internat? Oare ce trebuia să-nvățăm din el? Că dacă tot e să tragi într-un prieten, barem să ai decența să-l împuști în inimă?

În general am rămas cu o groază de întrebări din perioada petrecută de noi la internat. Exista de pildă acea inscripție de pe peretele aulei, despre care a trebuit să scriem o compunere:

„Unul te-ntreabă: Ce urmează după?

Iar altul doar: E bine-așa, vă rog?

Și numai ce-au vorbit și ți-e de-ajuns

Să-l osebești pe slobod de cel rob“¹.

Compunerea ta a fost citită în fața întregii clase – știai, bineînțeles, care-i răspunsul potrivit: liber e omul care anticipează și-și planifică lucrurile. Cel care reușește imediat să vadă ceea ce face într-un context mai cuprinzător. Așa ceva nu-mi dăduse prin cap, fiindcă niciodată nu-mi plăcuseră asemenea indivizi. Așadar scrisesem: n-am de unde ști dacă cineva care doar își vede de treaba lui e un om liber sau nu; atât numai că un asemenea om îmi place mai mult. Dar ce mi se pare fără rost e că după toate astea mai și-ntreabă dacă-i bine. Cine știe, poate că nu vrea decât să-i fie pe plac profesorului.

Acest răspuns nu l-a mulțumit pe profesor, iar nota a fost corespunzătoare. Mi-a zis să te întreb pe tine – căci noi doi eram colegi de bancă. Iar tu mi-ai explicat că cine nu-i în stare să prevadă mișcarea următoare este prin firea lui un *subaltern*. Te-am rugat să-mi lămurești cuvântul. Ai spus: adică în felul

¹ Versurile îi aparțin lui Theodor Storm.

ăsta nu ajungi niciodată un șef. Ci vei rămâne prizonierul vieții tale mărunte – un rob al clipei.

Chestiunea asta, Lordan, o putem considera acum rezolvată, căci am ajuns prizonier în modul cel mai definitiv, și nici de data asta n-am întrebat pe nimeni dacă am făcut bine sau nu ce-am făcut. Pesemne că șefilor mei nu le-a prea fost pe plac, altminteri n-ar fi decis să fiu împușcat. Foc! Pentru o comandă așa de scurtă e de-ajuns și-un ofițer cu grad subaltern, cât despre întrebarea: ce urmează *după* – ei bine, iată o chestiune care nu va mai avea cum să mă preocupe. Preotul pe care l-au trimis să mă vadă la repezeală a vrut și el s-o discute cu mine – nu mă-ndoiesc că intenția lui era să-mi ofere o mângâiere. Dar l-am expediat iute, așa că va trebui acum să se roage de unul singur pentru mine. Poate că-l mai așteaptă însă și încercări mai grele. La urma urmei, s-a declarat războiul.

Dacă șefii noștri ar mai fi așteptat chiar și numai o singură zi, aș fi scăpat ceva mai ieftin, poate doar cu închisoare grea. Instanța a considerat că fapta mea n-avea oricum nici un sens. Prin „dezertare“ omul își închipuie cine știe ce mare scofală. Firește, îmi „nesocotisem datoria“. Mă sustrăsesem „de la o misiune de importanță strategică“ ratând „plecarea unității mele“ – totul din cauza unor „instincte joase“, așa scrie în procesul-verbal. În loc să-mi îndeplinesc datoria de militar, mă ascusesem în casa unei femei. Mulțumindu-mă în acest scop chiar și cu o invalidă, ceea ce demonstra cu prisosință caracterul meu reprobabil. Deloc impresionată de faptul că femeia cu pricina era ținută într-un scaun cu rotile, instanța o numește o „cunoștință de stradă“. Pe lângă toate astea, felul în care mă comportasem când fusesem arestat trăda o fire demnă de tot disprețul. Așa unul nici nu merită să moară pentru patrie.

Alaltăieri, Lordan, m-ar mai fi judecat un tribunal militar, dar, cum ieri s-a declarat războiul, m-am trezit în fața Curții Marțiale, care firește că a privit în cu totul altă lumină neprezentarea mea la trupă. De fapt, unitatea mea încă nici n-a

plecat, dar mâine în zori se și întâlnește cu primul ei dușman: cu mine. Drept avertisment li se dă tuturor un exemplu, iar eu – eu mă prăbușesc mort la pământ.

Mort. Creionului meu pesemne că nu-i place defel să scrie acest cuvânt, drept care iar se rupe mina și trebuie să rod lemnul ca s-o scot la iveală. Mai ții minte ce gust aveau grafitul și lemnul de cedru cu urme de lac? De mangal și foc de cuptor în aer liber. Am pe vârful limbii un pic de toamnă. Cum n-o s-o mai apuc, e mai bine decât nimic. Am fost dintotdeauna robul clipei, iar acum mor tot din această cauză. Cred că pe bună dreptate. În noaptea dinaintea arestării mele am avut parte de multe lucruri și bune, și drepte – de mai multe decât alții într-o viață lungă. Oare omul nu moare mereu la timpul nepotrivit: prea devreme la nouăzeci de ani, prea târziu la douăzeci? Eu însă mor la timp.

De ce-ți scriu tocmai ție? Poate pentru că odată mi-ai salvat viața. În orice caz, tu erai sigur de asta. Stătusem mai bine de-un ceas rezemat de parapetul podului din Trubar; în zona alpină acesta a fost primul viaduct suspendat construit din beton armat, iar nouă elevilor de la internat viaductul ne stârnea un interes enorm. Cu înălțimea lui de șaiszeci de metri îl găseam cu toții absolut *mortal, pe bune!* Cu zece ani înainte îi făcuse un ultim serviciu unui tânăr preot. Se aruncase de pe el iar câinele îl urmăse. Despre acest câine am discutat amândoi o seară întreagă. Fidelitatea îi fusese mai puternică decât instinctul de conservare, și de aceea ai considerat-o o crimă că preotul luase câinele cu el pe pod. În schimb, ai spus că sinuciderea ca expresie a liberului-arbitru este admisibilă.

Pe-atunci voiai să ajungi un avocat celebru – nu ți-ai pierdut niciodată vremea cu falsa modestie. Ieri zău c-aș fi avut nevoie de tine, ca avocat. La urma urmei mi-ai mai salvat odată viața. Mi-ai spus atunci că în ce te privește ai fi capabil să te și lepezi de viață – dar numai la nevoie, vezi bine. Căci dacă *trebuie* s-o faci, atunci e-un lucru însemnat. Atunci sinuciderea are un sens.

O poveste amoroasă însă – niciodată! Firește că viața în sine n-are nici un sens. Dar îi poți da unul, numai că atunci trebuie să fie unul cu-adevărat mareț. Și când m-ai găsit în acea noapte pe pod, ai fost absolut sigur că sensul pe care mă pregăteam să-l dau morții mele era insuficient.

Hai, recunoaște: ți s-a făcut frică văzându-mă în întunecimea nopții sprijinit de parapet. Frică pentru mine, poate, dar și frică de mine. Căci dacă-mi putea trece prin minte să-mi pun capăt vieții, poate că nu-mi păsa nici să mai târăsc după mine pe-un altul. Te și văd cântărindu-ți în minte fiecare cuvântel. Noroc c-acesta a fost totdeauna punctul tău forte – avocat celebru. Te-ai oprit la o distanță de zece pași de mine, gata să te retragi fulgerător dacă o luam razna. Apoi ți-ai început discursul, căutând să mă faci să renunț la planul meu nu îndea-juns de bine chibzuit. Te ascultam vorbind, fascinat fără voie. Dialectica ți-era fără cusur, pledoaria ta plutea precum spiritul lui Dumnezeu peste ape. În care de altfel nu credeai defel – nici măcar de dragul meu. Nu era nevoie de El ca cineva să-i dea vieții sale un sens mai înalt. Esențial în toată afacerea era că încă nu-mi făcusem datoria față de mine însumi. Tu însă, care-o cunoșteai mai bine decât mine, te simțeai obligat să mă rechemi înapoi în lumea celor vii.

Rămâne strict între noi, dragă Lordan: habar n-aveai de nimic! Pentru asta ar fi trebuit să-mi cunoști povestea, și tocmai ție nu ți-aș fi spus-o niciodată. M-a mișcat însă că-ți dă-deai atâta osteneală. Din nou te dovedeai premiantul clasei – și tot spectacolul mi-era destinat doar mie. Asta m-a măgulit, nu glumă. Ai tot vorbit și vorbit, căutând să mă înmoi, așa că până la urmă a fost inevitabil să mă reîntorc cu tine pe furis la internat.

Apoi ne-am pierdut din vedere și bănuiesc că amândoi ne-am simțit ușurați. Ieri însă ți-am revăzut chipul chiar în momentul când judecătorul militar a pronunțat sentința – pentru asta și-a scos toca și un muscoid i s-a așezat drept în

creștetul capului. L-a alungat cu mâna și-am văzut cum muscoiul și-a luat zborul lovindu-se repetat de geamul închis și bâzâind cu turbare. În sală se făcuse liniște deplină, și-atunci ți-am auzit din nou glasul. „Viața-i în toate mai mare ca tine. Ai luat-o doar cu împrumut. Iar când va fi s-o dai îndărăt, trebuie să fi făcut din ea lucrul cel mai măreț cu putință.“ Înarmat cu asemenea fraze te-ai simțit îndeajuns de sigur să te apropii de mine pe pod și să-mi atingi umărul, ba chiar să-ți lași mâna pe el.

Trebuie să recunosc: ai fost un brav, Lordan. Între timp, viața mea nu doar c-am împrumutat-o, ci pe deasupra am și dăruit-o. O jumătate de noapte a fost de-ajuns să-i dau vieții mele sensul despre care spuneai că-i lipsește. Poate că după gustul tău acesta nu-i chiar atât de măreț. Dar mi-am apărât viața cu ghearele și cu dinții. În procesul-verbal scrie că atunci când m-au arestat am urlat „ca un netrebnic“, pierzându-mă cu firea. Dar n-am mai urlat ca un câine în lanț, Lordan, ci ca un om care și-a regăsit glasul.

Am fost prins în flagrant delict, și de aceea instanța n-a mai avut nevoie de nici o mărturisire din partea mea. Ție însă vreau să-ți fac o mărturisire: anume că atunci, pe pod, nici nu mă gândeam s-o isprăvesc cu viața. Nu voiam decât ca cineva să dea acolo peste mine. Și să-mi demonstreze cât de prețioasă-i viața mea. Dar nu pe tine te așteptam să vii.

Îți mai amintești de tânăra profesoară de franceză care-i ținea locul bătrânului Vodnik pe care-l lovea damblaua? Cu excepția soțiilor profesorilor și a câtorva fete care locuiau extern, nu exista nici o altă femeie în internat. Pe Majda însă o vedeam toți aproape zi de zi. În rochia ei lungă, despre care noi credeam că e o rochie indiană, se mișca cu un soi de grație severă. Rochia aia îi venea turnată, era ca o teacă strămtă – de n-ar fi fost un picuț despicață pe partea dreaptă, nici n-ar fi putut să meargă în ea. Chiar și-așa, umbla cu grijă de parcă ar fi trebuit să reinventeze mersul cu fiecare pas. Părul de-un

blond întunecat și-l strânsese deasupra capului într-un coc semănând cu un cuib, pe care-l purta atât de sus ca și cum păsările cerului ar fi urmat să se așeze în el. Noi însă o pân-deam tot timpul să se trădeze cumva.

Da, să-și trădeze sexul. Că doar și noi ni-l trădam zi și noapte. Visam cu toții să zdrobim stăpânirea de sine a acestei femei înalte, alese, care-și plimba sclipirea ochilor ei albaștri pe deasupra capetelor noastre. O făcea ce-i drept pe profesoara cu noi, jucându-și rolul cu toată severitatea. Dar trupul îi răspândeă o mireasmă puternică și totodată ea avea un defect de vorbire: se poticnea. Nu, nu se bâlbâia, franceza îi venea curgător pe buze. Totuși se mai întâmpla să-și piardă graiul în anumite momente, și-atunci adesea în mijlocul propoziției. Se înroșea, zâmbea un pic, iar noi o priveam în timp ce-și trăgea adânc răsuflarea – o dată, de două ori. După care-și ținea un pic respirația, și când dădea iar drumul la aer, franceza îi revenea mai întâi ușor precipitat, apoi la fel de cursiv ca mai înainte. Un astfel de incident se repeta de două, trei ori în fiecare oră. În ce mă privește, îl așteptam cu nerăbdare și când se producea nu-mi mai luam ochii de la pieptul ei. Căci asta era locul care o trăda.

În acele momente era prizoniera noastră, jucăria noastră. Câtă vreme ne vorbea, ne feream de privirea ei. Dar de cum și-o cobora sau îi aluneca într-o parte, ea nu mai făcea decât să respire: iar atunci ochii noștri tăbărau asupra femeii tulburate, se înfîgeau în carnea ei, prindeau trupul străin pentru a-l dezgoli și spinteca până ce dinăuntru lui se ivea mecanismul sexului. Dacă în acele clipe ne-ar fi văzut cum o priveam, cred c-am fi murit pe loc. La vârsta pe care-o aveam atunci, ceea ce numeam iubire nu ne puteam închipui fără distrugere. Ce tot sușoteau fetele între ele? De ce se-nroșeau mereu? Tot ceea ce făceau ele era ca o conspirație. Pe care noi o dădeam la iveală atunci când profesoara își pierdea șirul. Ne holbam în abisul adevărului, și el părea a fi un pânțec însângerat care zvâcnea.

Iar în clipa următoare se transforma la loc, reluând înfățișarea profesoarei de franceză, și noi ne jucam din nou rolul de elevi: eram strigați după catalog și nu știam o boabă, apoi ne reazezăm cu o încetineală provocatoare, ne-ntindeam picioarele, răscreârându-le, de sub bănci și așteptam să fim admonestați. Trupul ni-l expuneam și noi – stânjeniți, dar cu aere de superioritate – și râdeam aprig când ea rostea conjunctivul: *il permettait que je passasse*.

Oare așa a fost, Lordan, sau doar mie îmi păruse așa?

Mai știam și altele. Descoperisem secretul pe care Majda ni-l ascundea. Numai eu aflasem că-i schiloadă. Ai băgat de seamă că și în zilele fierbinți de vară nu se arăta niciodată la bazinul de înot? O vedeai purtând totdeauna aceeași rochie lungă de mătase cu despicătura laterală, care nu-i arăta întreg piciorul, ci lăsa doar să-i sclipească un pic de piele albă. De ce oare nu se zărea niciodată mai mult de-atât?

Aflasem care era locul ei preferat. Se găsea la jumătatea unui povârniș, departe de orice cărare, într-un mic luminiș format de fapt din numai două rânduri de copaci – fagi, frasini și-un tei sălbăticit. Terasa micuță, năpădită de bălării înalte părea să fi fost blestemată: cândva, o tânără pereche își alesese locul pentru a se sinucide – un fiu de învățător și o slujnică de la bucătărie, pe care el o lăsase gravidă. De-atunci, în acel luminiș există o cruce de lemn. Luminișul se află în afara zonei marcate în care noi elevii aveam voie să ne plimbăm.

Pesemne că Majda se simțea în siguranță când o pornea spre luminiș ținând o carte în mână. Urca povârnișul atât de încet, încât abia dacă reușeam să mă mai pitesc pe undeva atunci când mă furișam după ea. După ce trecea și de ultimul grajd, de unde drumul o ia prin câmp deschis, trebuia s-aștept mult ca să-i las avansul necesar. Într-un târziu dispărea în pădure. Iar eu – după ea prin desime, strecurându-mă ca un indian, iar când, în cele din urmă, răsfirem cu grijă cren-gile hățșului, o zăream deodată ceva mai jos de mine, atât

de aproape, încât încetam să mai respir. Spre norocul meu copacii foșneau.

Sedea pe un trunchi prăbușit ducând cartea foarte aproape de ochi. Își ridicase poalele rochiei și un picior era un ciot cu cicatrice roșii, care se termina deasupra genunchiului. Alături, în iarbă, zăcea aruncată gamba cu pantoful cu toc înalt prins de ea; celălalt capăt al gambei era vârat într-o șarnieră ca un soi de colivie, de care atârnav șnururi și paftale. Își dăduse jos de pe piciorul sănătos și celălalt pantof; avea laba piciorului micuță ca a unui copil, își chircise degetele, iar pielea coapsei i se colora mai întunecat abia la rădăcina piciorului, acolo unde acesta îi creștea din trup. M-am holbat la ea un răstimp; apoi m-am retras fără zgomot, cum sper.

Mă crezi că-n zilele următoare am fost ca ieșit din minți? Mă roșeam când mă întâlneam cu Majda, și eram sigur că-mi citea pe față că eram preocupat doar de picioarele ei, de unghiul întunecat în care ele se-mpreunau, de ciotul de carne care gemea, auzit doar de mine, în colivia-i prinsă cu șnururi atunci când ea traversa curtea școlii, înaltă și țeapănă ca o femeie îndoliată, dar ținându-și durerea în frâu. Defectul ei trupesc o transformase pentru mine cu totul în trup, și pe-acesta în prada mea. Îl înșfăcam și-mi înfigeam necrușător ghearele și colții în carnea-i dezgolită. Răsuflarea i se oprea când mă ținea îmbrățișat, și-n timp ce eu, cu un cuțit, tăietură cu tăietură, îi desprindeam cu infinită grijă capul de trunchi, ea se uita în josul trupului ei cercetând cum ne-mpreunam, iar buzele i se întredeschideau într-un surâs însângerat.

Elle permettait que je passasse!

La școală nu mai eram bun de nimic. Eram convinși că-mi știa și-mi împărtășea dorințele în secret, fără scăpare. Pândeam cu lăcomie clipele când i se tăia răsuflarea. O zărisem sub adevărata ei înfățișare: era o nimfă devastată, așteptând avidă ca devastarea să continue. Și numai eu eram bărbatul potrivit pentru asta.